

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่ารัฐมีหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยอาศัยกลไกตลาดและกำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในระหว่างผู้ประกอบการ กลุ่มครอง ผู้บริโภค รวมทั้งป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 87) ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในประเทศไทย ทำให้ต้องมีการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ ในสาขาธุรกิจบริการต่าง ๆ เช่น การเงิน การธนาคาร การค้าส่งปลีก เป็นต้น รวมไปถึงการโอนกิจการภาครัฐไปสู่ภาคเอกชน ทั้งนี้ เพื่อการดำรงไว้ซึ่งการแข่งขันทางการค้าจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ขึ้นใช้บังคับเพื่อให้รัฐมีอำนาจกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าให้มีความเป็นธรรมและเป็นไปตามกลไกราคา แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพการประกอบการในหลายภาคธุรกิจมักจะอยู่ในลักษณะตลาดสินค้าหรือบริการที่มีผู้ประกอบการน้อยราย หรือเป็นผู้ผูกขาดราย เดียวดังเช่นที่เกิดขึ้นในธุรกิจสุรา เคเบิลทีวี เป็นต้น สภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการที่มีอำนาจเหนือตลาดใช้อำนาจตลาดที่มีอยู่ทำลายคู่แข่งที่อยู่ในตลาดสินค้า และบริการเดียวกันให้ ต้องออกไปจากตลาด หรือพยายามกีดกันไม่ให้ผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาในตลาดเพื่อแข่งขัน กับตนได้ เช่น ใช้วิธีขายตัดราคาเป็นการชั่วคราว เมื่อทราบว่าผู้ประกอบการรายใหม่จะเข้ามาขาย สินค้าแข่งกับตน นอกจากนี้ ผู้ประกอบการที่อำนาจเหนือตลาดยังใช้อำนาจตลาดของตนส่งผลกระทบต่อระบบการจำหน่ายสินค้าไปยังตลาดต่างระดับได้ กล่าวคือ สามารถที่จะกำหนดเงื่อนไข การซื้อขายให้เป็นไปตามที่ตนต้องการได้ เช่น โดยการใช้วิธีการตั้งราคาขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้ ที่จะนำสินค้าไปจำหน่ายในตลาดให้แตกต่างกันแบบเลือกปฏิบัติโดยวัตถุประสงค์เพื่อทำลายคู่แข่ง หรือกำหนดให้ผู้ที่จะนำสินค้าไปจำหน่ายจะต้องขายแต่เฉพาะสินค้าของตนจะรับเอาสินค้า ของคู่แข่งมาขายไม่ได้ หรือการกำหนดให้ผู้จำหน่ายจะต้องขายสินค้าตามราคาที่กำหนดให้ หรือการสร้างข้อผูกมัดพ่วงขาย หรือการปฏิเสธที่จะจำหน่ายสินค้าให้เมื่อผู้จำหน่ายไม่ยอมปฏิบัติ

ตามเงื่อนไขเป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้ย่อมทำให้การดำเนินธุรกิจขาดอิสระ และขาดการแข่งขันได้ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการที่แพงขึ้น หรือขาดคุณภาพในที่สุด

หากพิจารณามาตรการในการควบคุมพฤติกรรมการใช้อำนาจเหนือตลาด ของผู้ประกอบการ จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 25 รวมทั้งกำหนดความรับผิดทางอาญาแก่ผู้ประกอบการที่มีอำนาจเหนือตลาดที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม ในการที่จะถือว่าผู้ประกอบการรายใด มีอำนาจเหนือตลาดหรือไม่ นั้น จะต้องมีส่วนแบ่งตลาดและยอดเงินขายเกินกว่าที่คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ากำหนดด้วยความชอบของคณะรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีมติของคณะกรรมการเกี่ยวกับส่วนแบ่งตลาด และยอดเงินขายได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี สภาพการณ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้เช่นนั้นทำให้ตลาดสินค้าและบริการที่มีผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดก็ยังคงใช้อำนาจตลาดของตนเองเปรียบผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่เกิดขึ้นในธุรกิจสุราและเบียร์ ซึ่งมีการจำหน่ายสุราพ่วงเบียร์ ธุรกิจเคเบิลทีวี ยู.บี.ซี. ธุรกิจปูนซีเมนต์ เป็นต้น ซึ่งจะได้วิเคราะห์ในรายละเอียดต่อไป

นอกจากนี้ การที่มีองค์กรใช้บังคับกฎหมายที่มีได้อยู่ในลักษณะขององค์กรอิสระ กล่าวคือ คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีและมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ รวมทั้งการที่มีกรรมการส่วนหนึ่งซึ่งต้องแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน มิได้เป็นหลักประกันว่า จะไม่มีการแต่งตั้งผู้ที่มีส่วนได้เสียทางธุรกิจเข้าเป็นคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เพื่อทำหน้าที่โดยอิสระได้ จึงควรที่จะมีการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ในอนาคตต่อไป

แต่ในต่างประเทศที่ยึดถือระบบเศรษฐกิจแบบเสรีต่างได้มีการประกาศใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันทางการค้า เพื่อให้อำนาจรัฐในการควบคุมกำกับให้การแข่งขันโดยเสรีในระหว่างผู้ประกอบการได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติ เทอ เชอแมน (The Sherman Act) โดยมีคณะกรรมการการค้าสหพันธ์เป็นองค์กรใช้บังคับ ประเทศญี่ปุ่นประกาศใช้พระราชบัญญัติ แอนติโมโนโพลี (Antimonopoly Act) โดยมีคณะกรรมการการค้าสหพันธ์เป็นองค์กรใช้บังคับ และประชาคมยุโรปก็มีมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการผูกขาดให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันทางการค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การศึกษาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจตลาดของผู้ประกอบการของไทยตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 เพื่อเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายของไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาความสำคัญของปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า
- 2.3 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายตลอดจนปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า
- 2.4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542
- 2.5 เพื่อค้นหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม

3. สมมติฐานของการศึกษา

หากมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ให้ชัดเจนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และที่มาของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า รวมทั้งองค์ประกอบของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าให้ชัดเจน ย่อมสอดคล้องวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าวในการชี้แจงไว้ซึ่งการแข่งขันทางการค้า และเป็นประโยชน์ในการป้องกันการผูกขาดตัดตอน อันนำมาซึ่งความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกันและประชาชนในฐานะผู้บริโภคมากขึ้น

4. ขอบเขตของการศึกษา

ผู้เขียนมุ่งทำการศึกษา วิเคราะห์ ถึงปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 และศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประชาคมยุโรป เพื่อให้การควบคุมอำนาจเหนือตลาดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นอิสระอย่างแท้จริง

5. วิธีดำเนินการศึกษา

ในสารนิพนธ์ฉบับนี้จะใช้วิธีดำเนินการศึกษาโดยศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary

Research) โดยการศึกษาค้นคว้าจากตำราพระราชบัญญัติ, ตั๋วบทกฎหมาย, ระเบียบและข้อบังคับของกระทรวง กรม, วิทยานิพนธ์ บทความ รายงานวิจัยตลอดจนคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องของไทย และต่างประเทศรวมทั้งหลักทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาศึกษาวิเคราะห์ด้วย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทำให้ทราบความสำคัญของปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า
- 6.2 ทำให้ทราบแนวความคิดเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า
- 6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหากฎหมายในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า
- 6.4 ทำให้ทราบการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542
- 6.5 สามารถนำมาตรกรทางกฎหมายที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 และองค์กรบังคับใช้กฎหมาย